

Armoedebestrijding

Maken jeugdbewegingen er spel van?

KATREIN EBINGER EN BRITT DEHERTOGH

'Wie arm is, participeert nauwelijks aan een jeugdbeweging.'

We weten al langer dat armoedecijfers in Vlaanderen hoog zijn: 8,6% van de Vlaamse kinderen wordt geboren in kansarme gezinnen. Voor de Vlaamse regering is de strijd tegen kinderarmoede een topprioriteit en ook Europa gaf in 2010 groen licht voor een Europees jaar van bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. Dat armoede niet verengd kan worden tot geldgebrek is intussen gemeengoed, het gaat ook om een culturele en sociale achterstelling. Een deeldomein van de strijd is dan ook het creëren van gelijkheid van participatie aan het vrijetijdsaanbod. De problematische relatie tussen armoede en deelname aan een vrijetijdsaanbod kan worden geïllustreerd met volgend citaat uit het Algemeen Verslag van de Armoede: 'Men crepeert eerder van eenzaamheid en verveling dan te creperen van de honger' (Koning Boudewijnstichting, 1994). Het is dan ook niet verwonderlijk dat vele inspanningen geleverd worden om kinderen en jongeren in armoede te betrekken bij een vrijetijdsaanbod. Maar omwille van drempels en een gebrek aan aansluiting bij de eigen leefwereld, oefent dat weinig aantrekkingskracht op hen uit. Daar moet dus dringend aan gesleuteld worden. Maar hoe zien jeugdbewegingen dat zelf?

ARMOEDE ALS JAARTHEMA

In de nasleep van het Europees jaar van de armoede trachtten zeven Vlaamse jeugdbewegingen in 2011-2012 armoede en sociale uitsluiting in de kijker te zetten en te bestrijden met de jaarleuze 'Armoede is een onrecht, maak er spel van.' Een jaarthema heeft tot doel om een jaar lang activiteiten te inspireren. Lokale werkingen beschikken over een vrij grote autonomie en zijn niet verplicht om dit thema aan bod te laten komen. Het jaarthema was alleszins een uitgelezen kans om in eigen kring verder aan diversiteit te werken en om op maatschappelijk niveau bij te dragen aan de bestrijding van armoede. Zo werden vier ambitieuze doelen vooropgesteld: sensibilisering van leden en leiding zowel binnen als buiten de eigen jeugdbeweging, een kritische blik op de eigen groepswerking en een aanzet om rond toegankelijkheid te werken, een uitbreiding van expertise en ervaring in de samenwerking met Decenniumdoelen 2017 en ten slotte het uitstralen van de boodschap naar een breder publiek.

Naar aanleiding van het jaarthema werd in het kader van een masterproefonderzoek via een online enquête bekeken hoe Antwerpse scouts- en gidsen-leiding denkt over armoede en de opdracht van jeugdbewegingen in de bestrijding ervan (Ebinger, 2012). 255 leidinggevendenden van scouting uit het Antwerpse vulden de enquête in, met een even-

wichtige spreiding over leeftijden en het type 'tak', dat is de leeftijdsgroep waaraan men leiding geeft. We schetsen in wat volgt in hoeverre de leiding effectief met het jaarthema aan de slag is gegaan en welke houding men aanneemt ten aanzien van armoedebestrijding vanuit jeugdbeweging. Hiermee geven we input aan een belangrijk debat binnen het jeugdbewegingswerk: moeten en kunnen jeugdbewegingen meer aanbieden dan een toffe vrije tijd? Wat betekent dit voor de verwachtingen ten aanzien van de vrijwillige leiding? De bevraging biedt tevens bijkomende inzichten in het vraagstuk van de toegankelijkheid van het jeugdwerk voor kinderen en jongeren die in armoede opgroeien. Daarmee wordt meteen ook ingegaan op de relatie tussen jeugdwelzijnswerk en jeugdbewegingswerk.

VOOR DE MIDDENKLASSERS

Jeugdbewegingen maken het grootste segment uit van jeugdwerk in Vlaanderen. Door expliciete aandacht voor armoede als thema in de werking en door aandacht voor diversiteit onder de leden, leiding en personeel willen ook zij hun steentje bijdragen aan de aanpak van armoede en uitsluiting. De nationale leidingen van de Vlaamse jeugdbewegingen beseffen maar al te goed dat het jeugdbewegingswerk onderhevig is aan Matteüseffecten (Coussée, 2005). Leden van jeugdbewegingen zijn vooral afkomstig uit middenklassegezinnen. Wie arm is, participeert nauwelijks aan een jeugdbeweging. Jeugdbewegingen bestendigen daarom ongewild de breuklijn in onze samenleving tussen de 'haves' en de 'have-nots'. Interesse voor nieuwe inzichten en praktijkpistes rond de 'toegankelijkheid van jeugdwerk' en de 'integratieve kracht van jeugdwerk' blijft ongemeen groot in de sector, zowel op het vlak van de ledensamenstelling (Hoe krijgen we een meer divers ledenbestand?) als op een meer inhoudelijk niveau (Hoe kunnen we armoede als thema aan bod laten komen?).

Op de doe- en denkdag van de Vlaamse overheid in april 2012 over de betekenis van jeugdwerk voor kinderen en jongeren met een verschillende sociale en culturele achtergrond, waren de twee grote

jeugdbewegingen, Chiro en Scouts en Gidsen Vlaanderen, aanwezig. Ideeën, maar ook knelpunten en grenzen werden uitgewisseld en gedeeld. Zo werd nogmaals duidelijk dat de koepels een divers publiek willen aantrekken. Maar er zijn ook twijfels en obstakels. Zal een focus op diversiteit en armoedebestrijding de identiteit van het jeugdwerk niet ondermijnen? Impliceert die keuze niet dat veel meer geïnvesteerd moet worden in de ondersteuning van lokale leidersgroepen? En staan lokale groepen wel open voor die keuze?

TERUGGESCHROEFD DIVERSITEITSDEBAT

De aandacht voor armoede en armoedebestrijding is voor de koepels van jeugdbewegingen niet nieuw. De grote jeugdbewegingen hebben sinds de jaren '90 een diversiteitsbeleid ontwikkeld waarin een brede visie op diversiteit centraal staat. Het gaat over het aantrekken van leden van diverse achtergronden zoals kwetsbare kinderen en jongeren, kinderen en jongeren met een handicap, kinderen en jongeren uit verschillende sociale lagen en vanuit verschillende etnische achtergronden. We stellen echter vast dat de maatschappelijke discussie rond diversiteit, ondanks het feit dat ze al zeer lang aan de gang is, snel wordt teruggeschroefd naar de integratie van allochtonen via jeugdwerk. Studiedagen resulteren bijvoorbeeld heel vaak in een debat over participatie van allochtone jongeren, hoewel ze oorspronkelijk een breder uitgangspunt hadden. Een breed diversiteitsdebat voor jeugdbewegingen, waar onder meer ook aandacht is voor kinderen en jongeren uit verschillende opleidingsniveaus en socio-economische achtergronden, geraakt daardoor wat in de verdrukking. Toch lijkt zo'n debat cruciaal, onder andere wegens het bestaan van het jeugd welzijnswerk dat zich expliciet op kwetsbare kinderen en jongeren richt. Hoeveel van het diversiteitsbeleid dat koepels graag en overtuigd agenderen vervolgens ook doorsijpelt naar de lokale groepen en hun vrijwillige leiding is weinig zichtbaar, met uitzondering van enkele stadswerkingen die expliciet streven naar een divers publiek.

ARMOEDE IS UNIDIMENSIONEEL

Daarom is het zinvol om een zicht te krijgen op de wijze waarop dat thema beleefd wordt bij jonge vrijwilligers in leiding. Want daar ligt een belangrijk draagvlak voor jeugdbewegingen die willen strijden tegen armoede. Zo kan in het geval van ons onderzoek de nationale koepel van Scouts en Gidsen Vlaanderen de legitimiteit van haar diversiteitsbeleid aftoetsen. De resultaten van de bevraging naar de perceptie van armoede kunnen we samenvatten in drie karikaturale stellingen:

‘armoede is unidimensioneel’,
‘armoede oplossen is niet aan ons’ en ‘wij zijn toegankelijk’.
We bespreken ze hieronder.

Er is bij scouts- en gidsenleiding weinig kennis van de drempels die mensen in armoede ervaren.

Gevraagd naar de mogelijkheden om de toegankelijkheid voor kwetsbare kinderen en jongeren te verhogen, wordt er in de eerste plaats verwezen naar financiële tegemoetkomingen. Er is bij scouts- en gidsenleiding weinig kennis van de drempels die mensen in armoede ervaren. Een aanzienlijke groep formuleert zelfs geen antwoord op de vraag hoe ze de toegankelijkheid kunnen verhogen. Wel geeft de leiding uiteenlopende ideeën over hoe kosten gedrukt kunnen worden: het uniform niet verplichten, ziekteformulieren snel invullen zodat ouders hun kosten kunnen terugvorderen... De oplossingen die worden geboden voor het wegwerken van mogelijke drempels zijn dus vooral financieel van aard. Kennis over armoede blijkt bij een groot deel van de leiding unidimensioneel.

NOT OUR PROBLEM

Om rond armoede aan de slag te gaan, kunnen er verschillende pistes bewandeld worden, startend binnen de eigen jeugdbewegingsgroep en eindigend bij een algemeen maatschappelijk niveau. In het onderzoek werden niet alle mogelijke pistes verkend, maar werd in de eerste plaats gefocust op het jaarthema en op toegankelijkheid. Bijna de helft van de leiding zegt waarschijnlijk aan de slag te gaan met het jaarthema. Dit doen ze vooral in de vorm van spel, weekend, praten, bezinnen en acties voor een goed doel. Toch is er nog een aanzienlijke

groep die zich om verscheidene redenen niet met het jaarthema wenst in te laten. De belangrijkste reden is dat men het als ‘ongepast’ ervaart: ‘het is een te zwaar en moeilijk thema’, ‘je kan het moeilijk in een leuk spel gieten’, ‘het is niet de taak van jeugdbewegingen, maar wel van school/ouders/overheid’, ‘scouting is plezier, een plaats waar men al zijn zorgen kan vergeten’ of ‘te politiek geladen’. Het is voor een aanzienlijk deel van de leiding een ‘NOP’, een ‘not our problem’.

Het merendeel van de leiding erkent nochtans de armoede-problematiek in de samenleving. Gevraagd naar wie schuld treft bij armoede, prijkt

het maatschappelijk schuldmodel bovenaan de lijst van oorzaken. De resultaten tonen ook aan dat de leiding een vrij sombere visie heeft op armen en armoede. Zo wordt het aantal Antwerpse kinderen en jongeren in armoede sterk overschat. Bovendien gelooft men minder in de mogelijkheden tot sociale mobiliteit dan de gemiddelde Vlaming. Hoewel armoede volgens vele lokale leidingsgroepen een belangrijk maatschappelijk thema is, is er geen uitgesproken draagvlak om er via een jaarthema ook aandacht aan te besteden. Aan iets waarvoor de maatschappij schuld draagt, valt blijkbaar moeilijk op kleine schaal te werken: ‘het is de schuld van de samenleving’, ‘het is een groot en complex maatschappelijk probleem’, ‘er kan weinig aan gedaan worden in de groepen’. De resultaten neigen naar een afstandelijke of soms zelfs fatalistische attitude ten aanzien van armoede, althans toch voor een deel van de lokale leidingsgroepen.

IEDEREEN WELKOM

Het meest opvallende resultaat is dat 89% van de leiding de eigen scoutsgroep ziet als ‘toegankelijk voor kinderen en jongeren uit arme gezinnen’. Bijna de helft ziet nog ruimte voor verbetering in de toegankelijkheid, maar uiteindelijk beweren ze bijna allemaal dat iedereen hen kan bereiken. Deze cijfers doen vragen rijzen. Eigenlijk zegt men: ‘We staan open voor iedereen. Wie zelf de stap zet, is welkom.’

Verwacht van ons dus geen al te grote aanpassingen in onze werking.' De eigenheid van scouting is wat ze is, ze hoeft niet gewijzigd te worden om andere leden aan te trekken. Die stelling is opmerkelijk aangezien de nationale koepel het bereiken van een breder spectrum aan leden sterk promoot door middel van bijvoorbeeld open kampen, scouting op maat en verminderd lidgeld. Deze ondersteunende initiatieven zijn weinig gekend bij de leiding. Bijna drie vierde van de leiding zegt daarentegen wel bereid te zijn om een 'experimentele vergadering' te organiseren, bijvoorbeeld een vergadering op een andere dag dan normaal om samen met de buurtkinderen iets doen. Op de vraag hoe toegankelijkheid verbeterd kan worden, werd 'contact aangaan met andere verenigingen' weinig benoemd. Experimentele vergaderingen krijgen bijval, maar worden niet meteen gezien als een instrument om toegankelijkheid te verhogen of om een netwerk met bijvoorbeeld jeugdwerkzorg uit te bouwen.

Lokale leidingsgroepen lijken dus weinig op de hoogte te zijn van het feit dat scouting momenteel geen divers publiek bereikt. De bereidheid om experimentele vergaderingen op te zetten, geeft aan dat er wel een wil is om te sleutelen aan de werking. Toch blijft het besef van deze problematiek beperkt en is er vooral een drang om vast te houden aan traditie, eigenheid en vertrouwde van de werking. En is toeleiding dan toch noodzakelijk dan wordt er, tot frustratie van velen, steeds gekeken naar jeugdwerkzorg: zij moeten kinderen en jongeren uit arme gezinnen toeleiden naar het jeugdwerk en de jeugdbewegingen. Of de leiding in jeugdbewegingen daar ook klaar voor is, is een andere kwestie.

TWEE WERELDEN

Want als het gaat over de focus op armoede, dan is er een wereld van verschil tussen jeugdbewegingen en het jeugdwerkzorg. Ze trekken beide een heel ander publiek aan. Jeugdwerkzorg wil doelbewust armere kinderen en jongeren een plek geven, terwijl jeugdbewegingen veel minder in die richting kijken. Logisch dat we kinderen en jonge-

ren uit kansengroepen veel meer terugvinden in het jeugdwerkzorg. Hier hebben ze toegang tot een integrale benadering. Zo bieden sommige jeugdwerkzorgwerkingen huiswerkbegeleiding, zelfredzaamheidsactiviteiten, een bredere sociale ontwikkeling en goedkopere vrijetijdsinitiatieven aan. Indien je kwetsbare kinderen en jongeren vraagt naar de meerwaarde van de vrijetijdsbesteding in hun leven, dan halen ze een bredere waaier aan betekenissen aan. Daaronder vallen bijvoorbeeld het ontsnappen uit huiselijke conflictsituaties en het zoeken naar rust en privéruimte (Huyge e.a., 2009). Voor kwetsbare kinderen en jongeren is participatie in de vrijetijdsruimte vanuit verschillende perspectieven betekenisvol. De vrijetijdsruimte bedekt een breed spectrum van behoeften in hun leven.

Ook vanuit de doelstellingen van jeugdbewegingen en jeugdwerkzorg wordt een andere betekenis gegeven aan armoede. Jeugdwerkzorg biedt vrije tijd aan maatschappelijk kwetsbaren en stemt het aanbod maximaal af op de kwetsbare context waarin ze leven (Uit de Marge, 2012). Kijken we naar de geschiedenis en traditie van het jeugdwerk, dan behoort diversiteit niet tot haar pijlers. Maar het kan er wel een plaats krijgen. En niet te vergeten: jeugdwerkzorg heeft doorgaans professioneel personeel in dienst, veelal sociaal werkers. Het jeugdwerkzorg is qua personeelsstructuur professioneler onderbouwd. Zo hebben sociaal werkers tijdens hun opleiding op zijn minst al een kennisbasis meegekregen over armoede. Heel anders is dat voor jeugdbewegingen die op lokaal vlak enkel met vrijwilligers werken.

INCLUSIEF OF NIET?

Wat alle vormen van jeugdwerk gemeen hebben, is dat ze sociale integratie moeten bevorderen (Van de Walle, 2012). Maar over de verdere operationalisering daarvan bestaat er heel wat discussie. Veelal valt die te herleiden tot de vraag of voor kwetsbare kinderen en jongeren een 'bijzonder' doelgroepgericht vrijetijdsaanbod ontwikkeld moet worden. Tegenstanders van doelgroepgericht werken volgens sociaaleconomische criteria en etniciteit halen

aan dat je nooit integratie kan bereiken vanuit een afgescheiden werking. Hetzelfde argument wordt aangehaald tegen zelforganisaties, die tevens gebaseerd zijn op een etnisch-culturele achtergrond als doelgroepcriterium. De enige manier om aan een gemeenschap en aan een gedeelde toekomst te werken, is via inclusie (Schraepen, 2010). Anderen stellen dat in inclusie een onrealistische verwachting schuilt en dat er beter verder geïnvesteerd zou worden in doelgroepwerkingen voor kwetsbare kinderen en jongeren, waarbij ook ruimte is voor leefwereldverbreding (Coussée, 2011).

Kijken we naar de gegevens die wij verzamelden, dan moeten we besluiten dat we minstens op het onderzochte terrein nog ver af staan van inclusie en van een beleid waarbij er frequente

contacten zijn tussen jeugdbewegingen en jeugdwerk. Werken rond armoede en kwetsbaarheid is duidelijk het terrein van jeugdwerk. Dat blijkt uit haar specifieke doelgroepen, doelstellingen en methodieken. Met de terecht sterkere profilering en legitimering van het jeugdwerk onder impuls van Uit de Marge werd die eigenheid verder uitvergroet. Aan de andere kant van de oever blijken er nog veel hindernissen om diversiteit in de praktijk te realiseren binnen jeugdbewegingen. Zo stelden we vast dat de basis van de jeugdbeweging, met name de vrijwillige en jonge leiding, slechts beperkte kennis heeft over armoede. Naast dat kennisaspect, leeft daar ook gedeeltelijk de sluimerende of expliciet uitgesproken attitude dat armoede geen aandachtspunt voor scouting moet zijn. Wie op dit terrein dus kiest voor diversiteit, is gewaarschuwd: zowel op vlak van kennis als houding is er hier nog werk aan de winkel.

REALISME GRAAG

Jeugdwerk in Vlaanderen wordt vandaag hoofdzakelijk geprofileerd via haar vrijetijdsfunctie, ondanks het feit dat de kern ervan ligt in haar pedagogische en sociale functie (Coussée & Jeffs, 2011). Zal het klassieke jeugdwerk zich uitdrukkelijker en

opener richten op haar sociale functie? De keuze van het jaarthema lag duidelijk in die lijn. Ook volgens de missie van Scouts en Gidsen Vlaanderen mag het iets meer zijn: ‘We spelen een spel dat niet luchtledig is, in vrije tijd die niet vrijblijvend is.’ (Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2009, 3). Maar de perceptie van armoede bij de leiding geeft aan dat die buit nog niet binnen is. Professionele ondersteuning en vorming van leiding zal noodzakelijk zijn om op dat vlak verdere stappen te zetten. Zal dat ook voldoende zijn? Zoals het nu verloopt, is het misschien beter om in bepaalde groepen in plaats van een weinig gefundeerde werking, he-

maal geen werking rond armoedebestrijding op te zetten. Werken rond armoede vraagt om een stevige inbedding en specifieke competenties (Van de Walle, 2012). In opleidingen

sociaal werk worden cursussen gegeven om de armoedeproblematiek te kaderen. En dan nog blijft het moeilijk om studenten voor te bereiden op confrontaties in het werkveld. Wat verwachten we dan van vrijwilligers die vaak geen enkele basis hebben op dit vlak?

Scouting betekent voor velen in de eerste plaats spelen en plezier maken. Die heldere keuze mag geen excuus zijn om de sociale en pedagogische functies te verwaarlozen. We verwijten lokale werkingen niet dit te negeren. Wel is het duidelijk dat een complexer sociaal probleem niet zonder grondige voorbereiding bij de groepen geïntroduceerd kan worden. We moeten voorzichtig omspringen met de maatschappelijke rol die we in handen van jeugdbewegingen leggen. Onze verwachtingen moeten realistisch blijven. Jeugdverenigingen die draaien op jonge vrijwilligers missen de draagkracht om contact te leggen met maatschappelijk kwetsbare kinderen en hun ouders. De nationale leiding van Scouts en Gidsen Vlaanderen zal een trekkersrol moeten blijven spelen, wil ze leiding tot actie brengen. Leiding heeft te weinig kennis en te weinig netwerken om aan de slag te gaan met dit thema. Een jaarthema wordt bovendien in de eerste

Werken rond armoede en kwetsbaarheid is duidelijk het terrein van jeugdwerk.

plaats gebruikt om spelen uit te werken. Als scouting iets wil veranderen aan diversiteit, is er veel meer nodig dan een eenmalig jaarthema. De fundamentele vraag is dan ook of lokale groepen hun pedagogische en socialiserende rol erkennen, dan wel of dit eerder een streven van de koepel is? Die kloof tussen koepel en lokale werkingen werd eerder al vastgesteld. Toen ging het over de naamgeving van de jeugdbeweging (Vlaams Verbond voor 'Katholieke' Scouts en Meisjesgidsen) en de beleving van religie in de lokale werkingen (Dehertogh e.a., 2005).

DUIDELIJKE KEUZES MAKEN

Hoe vrije tijd ingevuld wordt, is een samenspel van vraag en aanbod. Langs de vraagzijde van de vrijetijdsbesteding zien we dat kinderen en jongeren uit maatschappelijk kwetsbare groepen vaak weinig geïnteresseerd zijn in jeugdbewegingswerk. De activiteiten, het ritme en de symboliek spreken hen weinig aan. Ook een bepaalde perceptie, imago en het ontbreken van gezinstraditie spelen mee in de beslissing om wel of niet deel te nemen. Materiële drempels vormen slechts een stukje van de verklaring voor non-participatie (Van de Walle, 2012). Leiding in het jeugdwerk blijkt echter weinig te beseffen dat het bereiken van kinderen en jongeren met een diverse achtergrond daarom net aanpassingen van het aanbod vraagt. De flexibiliteit die je van jonge vrijwilligers in de context van jeugdbeweging vraagt, is hoog gegrepen. Veelzeggend is de vaststelling dat ondanks de ondersteuning rond het jaarthema 'armoede', vele lokale werkingen toch kozen om er niet rond te werken. Ze voelen zich onbekwaam om dit te doen of ze vinden het geen onderwerp voor spelletjes.

Als Scouts en Gidsen Vlaanderen een diversiteitsbeleid wil voeren, dan moeten lokale leidingen eerst erkennen dat ze daarin vandaag nog niet zo ver staan. Een eerste stap voor de toekomst is het stimuleren van zelfinzicht en zelfreflectie op lokaal niveau (Bombaerts e.a., 2010). Dat inzicht is er al op niveau van de koepel en binnen een deel van de lokale groepen. Willen scouts en gidsen een hetero-

geen publiek aantrekken, dan zal eerst stevig gediscussieerd moeten worden over de identiteit van deze jeugdbeweging. Zo is bijvoorbeeld het uniform voor de meeste groepen een dierbare traditie, een symbool van de principes van scouting (Dehertogh e.a., 2005). Is men bereid dit in de weegschaal te leggen, mocht het nodig blijken in het kader van een diversiteitsbeleid? Of dringt de discussie verder door tot de kern van de sociale en pedagogische functie? Moet diversiteit tot de absolute kern van principes worden gerekend? En is daar aan de basis ook een draagvlak voor? Parallel aan die discussie ligt het vrijwillige karakter van diversiteitsbeleid op tafel. Moeten alle groepen het onderschrijven of blijft er een grote vrijheidsruimte op het lokale niveau? Het zijn vragen die sluimeren in vele debatten, maar waarop de antwoorden vaag blijven. De resultaten tonen alvast aan dat het zinvol zou zijn om in elke groep een reflectie te stimuleren over het al dan niet aanpassen van de werking in functie van een meer divers samengesteld ledenbestand.

READY, WILLING AND ABLE

Bij de keuze om via een jaarthema rond armoede te werken, werden vier doelen vooropgesteld: sensibilisering, aanzet tot toegankelijkheid, uitbreiding van expertise en het uitdragen van de boodschap. De bevraging bij lokale werkingen levert ontnuchterende besluiten op. Een deel van de groepen werkte enthousiast rond het jaarthema, maar een groter deel liet het links liggen. Een referentie naar begrippen die in demografische literatuur over vruchtbaarheid worden gebruikt, is hier op zijn plaats. Om transitie ingang te laten vinden moet men 'ready, willing and able' zijn (Coale, 1973). Klaar ('ready') zijn betekent dat er een duidelijk voordeel moet zijn aan de transitie. Bij een kostenbaten afweging moet er een positieve balans zijn. Bereidheid ('willing') duidt op een morele aanvaardbaarheid van de transitie, een gunstig cultureel klimaat. Mogelijk ('able') betekent dat de kennis en praktische omstandigheden aanwezig moeten zijn. Onze conclusie: lokale groepen lijken nog weinig 'ready, willing and able' te zijn om vanuit hun jeugdbeweging rond armoede te werken.

Hoe jeugdbewegingen armoede meer op de agenda kunnen plaatsen en houden, valt ten dele te herleiden tot de spanning tussen 'vrijheid op microniveau' en 'gelijkheid op macroniveau'. De koepel programmeert armoede als jaarthema, maar de lokale werking wil de vrijheid om hier al dan niet op in te gaan. Het is dus zoeken naar een evenwicht tussen het opleggen van principes van bovenaf en het toelaten van vrijheid aan de basis. Deze evenwichts-oefening kan bij jeugdbewegingen vanuit hun sociale en pedagogische functie van grote betekenis zijn voor de rechtvaardige verspreiding van levenskansen in de samenleving. We hopen dat de koepel van Scouts en Gidsen Vlaanderen er de komende jaren in slaagt om in functie van diversiteit een breder draagvlak te creëren bij lokale groepen, zonder daarbij spel en plezier naar de achtergrond te schuiven. Dit vraagt op zijn minst om een centraal aan-

gestuurde ondersteuning en vorming, inclusief een stimulans tot lokale zelfreflectie. Er is dus nog behoorlijk wat ruimte voor verdere groei. Deze bijdrage wil daartoe bijdragen, niet via blinde kritiek maar wel via het voeden van de discussie over de sociale functie van jeugdbewegingen. Want dit staat als een paal boven water: de wijze waarop zij zich inzetten voor kinderen en jongeren verdient het grootste respect.

Katrein Ebinger studeerde in 2012 af als master Sociaal Werk met het eindwerk 'Hoe denkt Antwerpse scoutsleiding over armoede?' (Universiteit Antwerpen). Britt Dehertogh is als lector verbonden aan de opleiding sociaal werk van de Artesis-Plantijn Hogeschool Antwerpen. Reageren kan via katrein.ebinger@gmail.com

Verwijzingen

- Bombaerts, G., e.a. (2010), 'What's it gonna be, boy? Yes or no?', in Bombaerts, G., Hillaert, W. & Coussée, F. (Eds.), *Curieuzeneuzepastapot. Diversiteit en toegankelijkheid in het jeugdwerk*, Gent, Academia Press.
- Coale, A. J. (1973), 'The demographic transition reconsidered', *International Population Conference, Liege, International Union for the Scientific Study of Population*, 53-72.
- Coussée, F. (2005), 'De theebuiltjespedagogiek van het jeugdwerk. Een kroniek van 100 jaar ontoegankelijk jeugdwerk', in Pelleriaux, K. (Ed.), *Beter samen? Denk- en doepistes voor een toegankelijk jeugdwerk in Vlaanderen*, Brussel en Wallonië, Leuven, Acco, 93-114.
- Coussée, F. (2011), 'Wat is jeugdwerk? Gedeelde identiteit in een verkaveld werkveld', *Alert*, 1, 35-43.
- Coussée, F., & Jeffs, T. (2011), 'The bad, the worse and the funny. Toegankelijkheid bekeken vanuit de drie historische functies van het jeugdwerk', in F. Coussée & C. Mathijssen (Eds.), *Uit de marge van het jeugdbeleid. Werken met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren*, Leuven, Acco, 51-62.
- Dehertogh, B., Mortelmans, D. & Ottoy, W. (2005), *Scouting: meer dan jeugd bewegen alleen? Een product-effectenonderzoek in opdracht van VVKSM. Eindrapport van een leeronderzoek*, Antwerpen, Universiteit Antwerpen.
- Ebinger, K. (2012), *Hoe denkt Antwerpse scoutsleiding over armoede?*, Antwerpen, Universiteit Antwerpen.
- Huyge E., Dehertogh B., Mortelmans D., Van Assche V. & Maelstaf H. (2009), *Vrije tijd door Antwerpse tienerogen. Een onderzoek naar de spanning tussen commercie, leefwereld en jeugdbeleid in Antwerpen*, Antwerpen, Artesis Hogeschool Antwerpen.
- Koning Boudewijnstichting. (1994), *Algemeen verslag over de armoede (AVA)*, Brussel, KBS.
- Schraepen, B. (2010), 'Inclusie in het jeugdwerk. Elke jongere hoort er (nog niet) bij', *Alert*, 5, 24-30.
- Scouts en Gidsen Vlaanderen (2009), *Beleidsnota 2010-2012 Scouts en Gidsen Vlaanderen, ongepubliceerde beleidsnota*, Scouts en Gidsen Vlaanderen.
- Van de Walle, T. (2012), *Jeugdwerk en sociale uitsluiting. De toegankelijkheidsdiscussie voorbij?*, Gent, Academia Press.